

Наслов на проектот: *Клинички релевантни ризик фактори за суицид: Компарација помеѓу клиничка група со пасивни суицидални идеи, со активни суицидални идеи и без суицидални идеи*

Раководител: проф. Д-р Ленче Милошева, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Вовед: Од групата на ментални болести, пореметувањата во афектот значајно го зголемуваат ризикот за суицид, партиципирајќи со 90-95% од дијагнозите на индивидуите кои починале од суицид (Cavanagh, Carson, Sharpe, Lawrie, 2003; Mogen, 2013). Оваа истражувачка студија е клиничка проспективна, крос-секвенциона, но, истовремено и делумно ретроспективна. Општествената оправданост за овој проект е голема пред сè поради големиот предупредувачки процент на преваленца на суициди во Р.Македонија.

Цели на проектот: Продлабочување на знаењето за етиолошката клиничка слика на големата депресија (MDD) и суицидите, преку истражување на разликите и сличностите помеѓу три групи испитаници со дијагностицирана голема депресија (MDD): со пасивни; активни суицидални идеи и без суицидални идеи, во однос на одредени клинички релевантни ризик фактори за суицид (суицидални идеи, депресија, безнадежност, негативни животни настани, суицидални обиди). Посебен акцент ќе биде ставен на улогата на пасивните суицидални идеи.

Примерок и психолошки инструменти: Првиот емпириски дел од овој проект ќе биде пилот истражување за валидација на инструментите на неклинички примерок, на возраст од 19-65 години, додека вториот дел од емпириското истражување е главното истражување кое ќе биде спроведено на 200 испитаници, на возраст од 19-65 години, со дијагностицирана голема депресија (MDD) во Клиничка болница, Штип и Градска болница 8 ми Септември, Скопје. За операционализирање на главните варијабли (суицидални идеи, депресија, безнадежност, негативни животни настани, суицидални обиди) ќе бидат користени следните психолошки инструменти: *Листа на основни податоци; M.I.N.I. психијатриско интервју; Бековата скала на депресија (Beck Depression Inventory II; Beck, 1996). Со Бековата скала за суицидални идеи (Beck Scale for Suicide Ideation, BSSI: Beck, Kovacs, & Weissman, 1979) и Скала за пасивни суицидални идеи (Passive Suicidal Ideation Scale, Moran, 2013), ќе формираме 3 групи на депресивно болни, кои подоцна ќе ги споредуваме : со пасивни суицидални идеи; со активни суицидални идеи и без суицидални идеи. Бековата скала за безнадежност (Beck Hopelessness Scale, BHS: Beck, Weissman, Lester, & Trexler, 1974);*

Модифицирана скала за негативни животни искуства (Modified Life Experience Scale, MLES, Moran, 2013); Бековата скала за суицидални намери (Beck Suicide Intent Scale, BSIS, Beck et al., 1974).

Очекувани резултати: Со примена на мултиваријантни статистички анализи, ќе се утврди постоење на значајна поврзаност помеѓу суицидалните идеи (пасивни и активни суицидални идеи), безнадежноста, негативните животни настани, суицидалните обиди, и депресијата. Се очекува дека групата со активни, пасивни и групата без суицидални идеи, значајно ќе се разликуваат помеѓу себе во однос на суицидалните идеи, безнадежноста, негативните животни настани, депресивноста и суицидалните обиди. Суицидалните идеи (пасивни и активни суицидални идеи), безнадежноста, негативни животни настани, и депресијата се значајни предиктори за суицидалните обиди.

Очекуван научен, теоретски, истражувачки и општествен придонес: Од *теоретско- истражувачки аспект*, придонесот на резултатите би бил акцентирање на неопходноста од комплементарен и интегриран пристап во превенцијата, дијагностиката и рехабилитацијата на ментално болните и збогатување на психодијагностичкиот инструментариум во клиничката пракса и во истражувачкиот домен во Р.Македонија. Од *клинички аспект*, придонесот е во разјаснувањето на суицидалното однесување, и клиничката слика на големите депресии, како и клиничките релевантни фактори на ризик кои водат кон суицид кои се од голема важност за клиничката пракса во психодијагностицирањето, третманот и рехабилитацијата на депресивно болните. Од *јавно-здравствен аспект* очекуваме дека резултатите од ова истражување ќе ја подигнат свеста за потребата од скрининг и превенција, кои мораат да се превземат кај ризик популацијата, од детство, преку адолесценција и во текот на целоживотниот циклус.

Клучни зборови: суицидални идеи; активни; пасивни; депресија; клинички; ризик фактори.